

Meerjarenplan 2020-2025

Samenvatting

Om het aantal leden en de afzet van KVNM-producten en -diensten te vergroten, stelt het bestuur in dit plan een aantal maatregelen voor die het aan de bestaande activiteiten toe zou willen voegen. Ze betreffen

- *het overgaan van gedrukte op digitale vormen van verspreiding van onze kennis,*
- *het intensiveren van de contacten met jonge musicologen en studenten aan universiteiten en conservatoria,*
- *het benaderen van nieuwe doelgroepen met aangepaste producten en diensten,*
- *het uitbreiden van de externe financiering middels schenkingen,*
- *het aansluiting zoeken bij het nieuw opgerichte Network of European Musicological Societies.*

Inleiding

De feestelijke klanken rond ons dertigste lustrum zijn langzamerhand weggestorven. De jongste periode waarvoor de KVNM een langere termijnplan had vastgesteld is al weer enkele jaren verstreken. Daarom vindt het bestuur deze ledenvergadering een goed moment om de langere termijnvisie van onze vereniging in overleg met de leden te actualiseren.

Ondanks de grote belangstelling en de positieve publiciteit die het breed opgezette lustrumprogramma voor de KVNM genereerde, zat er nauwelijks groei in het ledenbestand dit jaar. Ook waren de uitkomsten van de conferenties met buitenlandse zusterverenigingen en met jonge muzikwetenschappers in het kader van het lustrum, signalen voor het bestuur om eind 2018 nog eens goed na te gaan denken over de kwaliteiten van onze vereniging en een nieuwe langetermijnvisie op de KVNM te formuleren.

Na de ALV van mei 2019 heeft het bestuur onder een nieuwe voorzitter de beraadslagingen voortgezet. Bestuursleden hebben zich via open interviews door enkele leden, ex-leden en potentiële leden laten inspireren in hun denken over wat behouden moet blijven en wat moet worden vernieuwd of vervangen in het bestaande activiteitenpakket van de vereniging. Via enkele beleidsdocumenten uit de KVNM-archieven is kennis genomen van de accenten die de afgelopen tien jaar zijn gelegd bij de formulering van de langere termijn voornemens. In een aantal stappen heeft het bestuur vervolgens de ervaringen en inzichten van de bestuursleden gebruikt om tot een visie te komen over de identiteit van de KVNM en hoe deze in een veranderende maatschappelijke en culturele omgeving het beste via een meerjarenplan kan worden bewaakt en eventueel aangepast, zodat de continuïteit van de vereniging is gewaarborgd. Dit alles heeft geresulteerd in het vijfjarenplan dat nu aan u ter discussie wordt voorgelegd.

De identiteit van de KVNM

De KVNM heeft als statutaire doelstellingen het bevorderen van de Nederlandse muziekgeschiedenis en van de beoefening van muzikwetenschap in Nederland. Als zodanig is zij in Nederland de enige private organisatie die zich met dit enerzijds specialistische (Nederlandse muziekgeschiedenis), anderzijds generieke (musicologiebeoefening in Nederland) doel bezighoudt.

Voor de continuïteit van de vereniging is het van belang beide doelstellingen uit te dragen en daarover te communiceren. Daarvoor wil het bestuur, zonder te tornen aan onze statutaire doelstellingen, de volgende, meer eigentijdse, bewoording gebruiken:

De KVNM bevordert de bestudering en verspreiding van het Nederlands muzikale erfgoed en de Nederlandse muziekgeschiedenis in nationale en internationale context en is een platform voor musicologen in Nederland.

Op welke wijze het bestuur dit de komende vijf jaar denkt te verwezenlijken is onderwerp van deze nota. De nota start met een beeld van de huidige organisatie, gevolgd door een prognose van de externe ontwikkelingen waarmee de KVNM de komende vijf jaar waarschijnlijk te maken zal krijgen. Op basis daarvan is een agenda voor de komende vijf jaar samengesteld welke in de gelijknamige paragraaf staat beschreven. De notitie eindigt met een globale schets van hoe de KVNM er over vijf jaar uit zou moeten zien.

De kwaliteiten van de KVNM

Tot op heden heeft de KVNM de vaktechnische kwaliteit van haar producten, zoals haar muzikedities, boeken, conferenties en het tijdschrift op een hoog peil weten te handhaven. Dat komt onder andere door de toewijding en inzet van actieve leden die een breed veld van kennis en ervaring met zich meebrengen. Internationaal wordt zij door de, soms veel grotere, zusterverenigingen gezien als een volwaardige collega, befaamd vanwege haar uitgaven van muzikedities van Nederlandse componisten uit de Renaissance en in staat om op gezette tijden als platform te dienen voor internationale uitwisselingen. We worden als een betrouwbare organisatie beschouwd en hebben een gezaghebbende positie in de muziekwereld met veel prestige (koninklijk). Ook is het de vereniging gelukt de bestuursstijl aan te passen aan de veranderende tijden: van een hiërarchisch aangestuurde organisatie is zij in de loop der tijd veranderd in een vereniging met een regelmatig wisselend bestuur dat intern korte lijntjes kent en een open overlegstructuur met de leden nastreeft.

Dit laat onverlet dat het voor de buitenwacht onduidelijk is of we een vereniging zijn van leden geïnteresseerd in Nederlandse muziek en haar geschiedenis of een (vak- of beroeps)vereniging van in Nederland werkzame musicologen, ook werkzaam buiten dit terrein, dan wel dat we beide doelen nastreven (zoals in de statuten staat verwoord). Onze eerbiedwaardigheid heeft ook iets ouderwets en staat op gespannen voet met het (relatief) snel kunnen en/of willen inspelen op actuele ontwikkelingen. De eerbiedwaardige en prestigieuze positie en het elitaire karakter (academici voor academici) lijkt jonge musicologen af te schrikken om zich als lid aan te melden, temeer omdat men de indruk heeft dat de KVNM zich vooral met klassieke muziek en met het verleden bezighoudt. Het is niet meer vanzelfsprekend dat de top van de academische musicologische gemeenschap lid is van de KVNM en het belang van de vereniging voor de Nederlandse muziekwereld inziet. Men ervaart ons niet als representatief voor alle Nederlandse musicologen.

Het is de laatste tijd niet gelukt voldoende instroom van nieuwe, jonge leden te realiseren om de veroudering en de inkrimping van ons ledenbestand tot stilstand te brengen. Studenten vinden ons onvoldoende zichtbaar. Wat de continuïteit van de vereniging ook kwetsbaar maakt, is het feit dat alle actieve leden zich als vrijwilliger inzetten voor de vereniging en elders hun brood verdienen (of van hun pensioen genieten). Weliswaar is het goed dat bestuursleden niet aan het pluche blijven

kleven, maar recente positiewisselingen hebben ertoe geleid dat er nu pieken in de afloop van benoemingstermijnen zitten die bij daadwerkelijke effectuering weer tot een grotere dan gewenste discontinuïteit in de bezetting zouden kunnen leiden.

In de bedrijfsvoering van de vereniging zijn ook de nodige, niet altijd acuut noodzakelijke, verbeteringen aan te brengen. Zo hebben we bij de productontwikkeling en de marketing ervan geen expliciet doelgroepenbeleid geformuleerd dat tot een efficiëntere en effectiever inzet van middelen zou kunnen leiden. We hebben nog een grote, geld kostende voorraad oude edities en boeken aan de ene kant, waarvan de verkoop zich al jaren moeilijk aan laat sturen, en anderzijds weinig spraakmakende nieuwe edities in de pijplijn. Naast de vraag of we wel de goede producten en diensten aanbieden, speelt het probleem hoe we potentiële leden kunnen benaderen, zeker nu de privacywetgeving beperkingen oplegt aan het verzamelen en gebruiken van adressenbestanden. We weten genoeg activiteiten te bedenken om geld in te steken, maar hebben moeite om daarvoor, buiten de ledencontributies, fondsen te interesseren of subsidies te verwerven. Ofschoon onze organisatie grotendeels uit vrijwilligers bestaat, maken we voor bepaalde functies gebruik van externe, betaalde krachten met wie de afspraken soms onduidelijk zijn en de terugkoppeling over hun prestaties verbetering behoeft.

Externe ontwikkelingen

Een belangrijke voedingsbron voor de vereniging zijn de beide musicologenopleidingen in Nederland, aan de universiteiten van Amsterdam en Utrecht. Zowel het wetenschappelijke onderzoek als de opleiding hebben te maken met krimpende budgetten en de opleidingen in het bijzonder met een bescheiden instroom. Van de afstudeerders kiest slechts een beperkt aantal voor een wetenschappelijke functie. Daarbovenop moeten de onderzoekers steeds nadrukkelijker op internationaal niveau in een, meestal, Engelstalige omgeving hun onderzoeksresultaten zien te slijten, waardoor de keuze voor onderzoek naar Nederlandse muziek en haar geschiedenis minder aantrekkelijk wordt vanwege de beperkte, meestal slechts nationale betekenis en de doorgaans gebruikte voertaal. Dit effect wordt versterkt doordat, vanwege de internationale werving, het aandeel van Nederlandstalige docenten en onderzoekers, met hun netwerken in de Nederlandse muziekwereld, in beide opleidingen afneemt. Ook het wegvallen van muzieklessen in het lager en middelbaar onderwijs heeft ervoor gezorgd dat de muzikale ontwikkeling van nu al enkele generaties leunt op private initiatieven die een veel kleinere groep burgers weten te bereiken. Verder neemt de markt voor kunstmuziek (klassiek en experimenteel) af terwijl die voor populaire muziek blijft groeien. Binnen die markt leidt de voortschrijdende digitalisering tot een verdringing van gedrukte bladmuziek, boeken en tijdschriften door websites met databanken voor bladmuziek, e-boeken en digitaal raadpleegbare tijdschriften. Vaak zijn deze ook gratis te raadplegen of worden ze via illegale wegen gratis toegankelijk gemaakt en vat het idee post dat muziek en kennis 'gewoon' gratis beschikbaar moet zijn.

Verleggen we onze blik naar het culturele veld buiten de muziekwereld, dan zien we dat haast alle publieke instellingen waar de KVNMB banden mee heeft of had, kampen met krimpende budgetten die dwingen tot het schrappen van activiteiten, soms gepaard gaande met fusies of zelfs opheffen ervan. In veel gevallen is men op zoek gegaan naar private sponsors, maar zij hebben deze trend slechts ten dele weten af te remmen.

Meer in het algemeen heeft de toegenomen welvaart en onze sociale voorzieningen de trend naar individualisering versterkt waardoor de burgers steeds minder bereid zijn om via collectieve organisatievormen zoals verenigingen bij te dragen aan onze maatschappij.

Natuurlijk is het niet alleen kommer en kwel dat de klok voor de KVNMB slaat. De zeker nog enkele decennia durende vergrijzing betekent dat er nog een groei te verwachten valt in het aantal burgers met een academische scholing, vrije tijd en/of geld die belangstelling hebben voor Nederlandse

muziek en haar geschiedenis. De meeste afgestudeerde musicologen vinden tegenwoordig een baan buiten de universiteit in de culturele sector waarbij toegang tot het Nederlandse muzikale erfgoed en de Nederlandse muziekgeschiedenis nog steeds nuttig kan zijn. Ook bij conservatoriumstudenten, praktiserende musici, muziekonderwijzers en (leiders van ensembles van) amateurmusici is er belangstelling voor, en behoefte aan wetenschappelijk verantwoorde edities en analyses van Nederlandse muziek en publicaties over de context ervan. Bovendien kan het betrekken van mensen met diverse (culturele) achtergronden leiden tot een inhoudelijke verbreding van ons werkterrein, een betere aansluiting op maatschappelijke kwesties en een meer inclusieve KVNMM. De digitalisering maakt het mogelijk de producten en diensten van de KVNMM op meer flexibele en goedkopere manier aan belangstellenden aan te bieden en anderen daarop te attenderen. Printing on demand, waarbij publicaties op afroep uit een digitaal bestand kunnen worden afgedrukt en van een omslag voorzien, gaat het mogelijk maken kleinere oplages economisch rendabel uit te geven. En binnen de wetenschap zien we als nieuwe ontwikkeling een toenemende belangstelling voor het nationale erfgoed en voor onderzoeksvragen die onder een breder publiek leven (Nationale Wetenschapsagenda). Ook levert het internationaal opkomende vakgebied van Digitale Geesteswetenschappen nuttige inzichten in hoe met digitale technieken (bijvoorbeeld bij elektronische dataopslag) om te gaan. De inkrimping van vakken en stagetijd in het universitaire onderwijsprogramma zou tot een verschuiving van het aanbod ervan kunnen leiden naar externe, gekwalificeerde organisaties binnen de wereld van de Nederlandse muziek.

De agenda voor de komende jaren

Uit het voorafgaande blijkt dat er vele mogelijkheden zijn om ons, nu reeds 150-jarige, bestaan zinvol en met succes voort te zetten door bestaande activiteiten onder de aandacht van nieuwe doelgroepen te brengen en nieuwe initiatieven te ontplooien waardoor het aantal KVNMM-leden weer zal gaan stijgen. Maar daarin zullen we een keuze moeten maken, gezien onze beperkte budget en de inzetbaarheid van de leden. In deze paragraaf staat de selectie van activiteiten en initiatieven beschreven die het bestuur in de komende vijf jaar samen met de leden zou willen gaan realiseren.

Kennis ook in digitale vorm gaan verspreiden

Vanaf haar oprichting heeft de KVNMM zich gespecialiseerd in het bevorderen en publiceren van hoogwaardige (kritische) uitgaven over Nederlandse muziek, zoals muziekedities, seriewerken, monografieën en het TVNMM. Deze publicaties bereiken een internationale doelgroep van vakgenoten en andere belangstellenden. De uitgaven zijn een middel om aan de Nederlandse muziek gerelateerde muziekwetenschap op peil te houden. Zij nemen een plek in die niet, of in steeds mindere mate, door universiteiten wordt ingevuld. Daarom willen we onze expertise in editing zeker continueren.

De KVNMM wil bovendien haar muziekhistorische kennis, die nu vooral in de vorm van boeken wordt verspreid, beter ontsluiten door de inhoud van deze boeken digitaal op te slaan en via internet toegankelijk te maken. Daarnaast zal gekeken worden naar de mogelijkheden van 'Printing on Demand', waarbij de gedigitaliseerde inhoud van een boek gebruikt wordt om er per bestelling een boek van te drukken. De kwaliteit van de boeken blijft daarbij hetzelfde, maar de kosten voor het uitgeven en het opslaan worden lager zodat ook kleinere oplages rendabel kunnen worden.

De eerste proefprojecten voor de digitalisering van het boeken- en bladmuziekbestand en Printing on Demand (herdruk enkele banden van de New Josquin Edition en nieuwe uitgaven) zullen in 2020 worden gestart. Als deze proefprojecten succesvol zijn, zal worden overgegaan naar Printing on Demand als standaard manier om boeken uit te geven. Bovendien zullen boeken en bladmuziek digitaal ter beschikking worden gesteld op onze eigen website en mogelijk ook op kennisplatformen zoals Google Scholar en Google Books. Dit zal de bekendheid van het boeken- en bladmuziekbestand van onze uitgeverij verhogen en de verkoop aanzwengelen, hetgeen weer gunstig is voor onze internationale professionele reputatie.

Inhoud en distributie van het TVNM aanpassen

Om de positie van het TVNM als wetenschappelijke tijdschrift voor de komende periode te consolideren, willen we ons, in overleg met de redactie van TVNM, bezinnen op de toekomstige inhoud en manier van produceren en verspreiden van het verenigingsblad nu peer reviewing en open access steeds meer gebruikelijk worden voor wetenschappelijke publicaties.

Doelgroep verbreden en contacten intensiveren

Meer in het algemeen wil het bestuur de onderwerpen van de publicaties en de activiteiten diversifiëren om onze positie onder vakgenoten uit te breiden en te verstevigen. De op 23 november 2019 voor het eerst gehouden, jaarlijks te herhalen 'Musicologische Expo' is daarvan een voorbeeld. We willen hierbij ook vaker ingaan op maatschappelijke vraagstukken, zoals o.a. verwoord in de in 2015 door de KNAW uitgebrachte Nationale Wetenschapsagenda. Daarnaast is het de ambitie om doelgericht vakkennis beschikbaar te maken voor het brede publiek, waarbij lezingreeksen en (digitale) publicaties tot mogelijkheden behoren.

Het bestuur streeft er ook naar om de banden van de KVNMM met professionele en amateurmusici verder aan te halen. Het afgelopen jubileumjaar is daar met name in de koorwereld en bij koordirigenten een aanzet toe gegeven. Door studiedagen en op de koorwereld afgestemde KVNMM-bijeenkomsten wil de KVNMM haar kennis met dirigenten en zangers gaan delen. In dat kader wil het bestuur een Josquin-bloemlezing uitbrengen en een start maken met het, meer praktisch en goedkoper, digitaal aanbieden van vocale werken, rekening houdend met de wensen van de koorsector. Daartoe zal het bestuur contact zoeken met de koororganisaties.

Het bestuur wil niet alleen onder musicologen en musici aandacht vragen voor het Nederlandse muzikale erfgoed en de Nederlandse muziekgeschiedenis, maar ook onder een bredere groep van private muzikkliefhebbers en publieke beleidsmakers. Aanknopingspunten daarvoor zijn de groeiende belangstelling voor het Nederlandse culturele erfgoed in het algemeen en de reeds eerder genoemde Nationale Wetenschapsagenda met onderzoeksvragen die onder de Nederlandse bevolking leven. Het bestuur wil de zichtbaarheid van de KVNMM binnen de erfgoedsector vergroten door speciaal op het muzikale erfgoed en de Nederlandse muziekgeschiedenis gerichte evenementen en publicaties. Daarnaast wil ze stimuleren dat aan Nederlandse muziek gerelateerde onderzoeksvragen door onderzoekers worden opgepakt in de geest van de bedoelingen van de opstellers van de Nationale Wetenschapsagenda.

Meer jonge leden aantrekken

Een belangrijk bron voor nieuwe leden en nieuwe impulsen zijn de aankomende musicologen en studenten van conservatoria die geïnteresseerd zijn in (de geschiedenis van) Nederlandse muziek. Door het activeren van de onder KVNMM-leden aanwezige expertise voor het organiseren of faciliteren van workshops en cursussen zal de vereniging inspelen op de behoefte aan knowhow bij deze (master)studenten, maar ook bij muziekdocenten en uitvoerende musici. Op deze wijze wil de KVNMM nieuwe doelgroepen bereiken en tevens een rol spelen in de toenadering tussen onderzoekers binnen het traditionele academische en het meer recente werkveld van Artistiek Onderzoek.

Ook wil het bestuur de jaarlijkse Hélène Nolthenius-prijs voor afstudeerscripties en de vijfjaarlijkse J.P. Heije-prijs voor dissertaties, de laatste in samenwerking met de Maatschappij tot Bevordering der Toonkunst, blijven promoten ter stimulering van Nederlands musicologisch onderzoek en voor de naamsbekendheid van de vereniging onder studenten en promovendi.

Om de continuïteit van de vereniging te waarborgen wil de KVNMM jonge muziekwetenschappers ook meer direct betrekken bij de vereniging. Op dit moment wordt dit al gedaan in de vorm van een studentbestuurslidmaatschap en (het meehelpen organiseren van) een postgraduate conferentie.

Om jonge leden meer duurzaam aan de vereniging te kunnen verbinden, gaan we samen met de huidige jonge KVNMM-leden via een enquête inventariseren in welke onderwerpen jonge, potentiële leden geïnteresseerd zijn, wat de KVNMM voor ze kan betekenen, zowel als vereniging als op educatief gebied, en onder welke omstandigheden ze lid zouden worden van de vereniging. Daarnaast zal jaarlijks een stageplaats worden opengesteld, zal de forumcommissie uitgebreid worden met een of meer studentleden en is het doel om in samenwerking met Hucbald en Ragtime evenementen voor jonge leden door jonge leden te organiseren. Als schakel met het werkveld willen wij bijvoorbeeld jonge leden gaan helpen om praktijkervaring op te doen door ze in contact te brengen met ons ledennetwerk en ze actiever te betrekken bij het organiseren van evenementen en de uitgeverij-activiteiten. Ook zal complementair aan het universitair onderwijs educatieve ondersteuning aangeboden worden en komt er meer aandacht voor thema's die leven onder de jonge leden. Omdat de studentenpopulatie steeds internationaler wordt, zal de KVNMM daartoe in aanmerking komende evenementen en edities ook in het Engels aan gaan bieden.

Contacten met leden digitaal ondersteunen

In de laatste vijf jaar is de online-aanwezigheid van de KVNMM vergroot, in de eerste plaats door een vernieuwde website, maar ook door meer activiteit op social media (Facebook en in mindere mate Twitter). Op het moment is deze aanwezigheid nog redelijk passief, bestaande uit het aankondigen van evenementen en het onderhouden van de webshop. In de komende tijd zal de website meer een platform worden voor activiteiten van leden, door bijvoorbeeld een blog te integreren in de voorpagina waar KVNMM-leden op kunnen posten. Ook zal de rol van de webshop worden uitgebreid door het digitaal beschikbaar maken van edities en andere producten (open access monografieën e.d.). Social media zullen hierbij grotendeels satellietfuncties blijven vervullen, maar krijgen ook ruimte voor hun eigen content, passend bij het medium.

Zo is de KVNMM in het jubileumjaar 2018 begonnen met een professioneel opgemaakte digitale nieuwsbrief, die goed werd gelezen. Deze nieuwsbrief wordt verder ontwikkeld als een belangrijk middel om in contact te treden met leden en geïnteresseerden. Een gevarieerde inhoud met interactieve elementen spreekt bovendien een bredere doelgroep aan. De vereniging kan zo – met artikelen, interviews maar ook filmpjes – beter laten zien waar zij voor staat, updates geven over lopende projecten en evenementen, en oproepen doen voor activiteiten en onderzoek. De inhoud van de nieuwsbrief wordt geïntegreerd met de website en sociale media.

Schenkeningen stimuleren

De KVNMM heeft de status van culturele ANBI (Algemeen Nut Beogende Instelling) waardoor schenkingen aan de vereniging onbelast blijven en zelfs extra aftrek mogelijk is. De penningmeester van de KVNMM zal in de komende periode de ANBI-status nadrukkelijker bij de leden onder de aandacht brengen. Extra inkomsten door schenkingen zijn zeer gewenst om de activiteiten van de KVNMM te kunnen continueren.

Relaties met zusterverenigingen versterken

Naast het voortzetten van de internationale bilaterale contacten met enkele zusterverenigingen in het buitenland, zal het bestuur ook actief participeren in het (multilaterale) Network of European Musicological Societies waarvan de vorige secretaris van de KVNMM, Petra van Langen, de coördinator is en zo bijdragen aan een actieve kruisbestuiving en samenwerking tussen de Europese zusterverenigingen.

De KVNMM waarnaar we streven

Met bovengenoemde maatregelen hopen we te bereiken dat de KVNMM een zodanige, aan de tijd aangepaste bijdrage blijft leveren dat zij over vijf jaar nog steeds gezien wordt als een belangrijke, liefst toonaangevende, speler in het Nederlandse muziekleven.

Onze kernactiviteiten blijven bestaan uit het uit (laten) geven van publicaties over Nederlandse muziek en haar geschiedenis en het als platform functioneren voor in Nederland werkzame musicologen en andere professionals en amateurs die voor deze onderwerpen belangstelling hebben. Daarbij willen we meer aansluiten bij actuele ontwikkelingen door het flexibiliseren van onze organisatie en het verbeteren van onze bedrijfsvoering. Als platform willen we niet alleen een passieve, gastvrije rol vervullen maar ook stimulerend en initiërend optreden.

We hopen dan ons ledenbestand zowel qua spreiding in leeftijd als qua achtergrond belangrijk te hebben uitgebreid. Dat willen we bereiken enerzijds door onze bestaande portefeuille van producten en diensten aan te passen, ook buiten het terrein van de klassieke muziek, zodat ze aantrekkelijk(er) wordt voor nieuwe groepen van leden maar nog steeds aan onze vakinhoudelijke kwaliteitsnormen voldoet, en anderzijds door te streven naar een open, uitnodigende en inclusieve vereniging.

Door onze zichtbaarheid te vergroten en een grotere diversiteit aan mensen bij onze activiteiten te betrekken, willen we nieuwe duurzame contacten creëren en zo de continuïteit van onze KVNMM ook voor de komende jaren waarborgen.